

Pasy drogowe autostrad i ich prawna interpretacja

MARIAN SKORUPKA

Rozpoczęcie Programu Budowy Autostrad spowodowało, że konieczne stały się nowe uregulowania prawne umożliwiające jego realizację. Taką rolę spełnia uchwalona 27 października 1994 r. ustawa o autostradach płatnych. W ustawie tej, w rozdziale 5 dotyczącym nabywania nieruchomości pod autostrady, występuje pojęcie *pasa drogowego autostrady*. Wprowadzenie tego pojęcia bez jego zdefiniowania spowoduje prawdopodobnie pewne komplikacje w procesie nabywania nieruchomości pod budowę autostrad, jednakże te problemy są dopiero przed nami.

Okazało się jednak, iż wyjaśnienie pojęcia *pasa drogowego autostrady* celowe jest już na etapie prac związanych zlokalizowaniem autostrad. Było ono różnie interpretowane przez poszczególnych projektantów autostrad. Sytuacja taka spowodowała konieczność ujednoczenia rozumienia tego pojęcia i nadania mu takiego znaczenia, które zostałyby zaakceptowane zarówno od strony technicznej, jak i prawnej.

Wbrew pozorom uregulowanie znaczenia pojęcia *pasa drogowego autostrady* w aspekcie prawnym jest znacznie ważniejsze niż w aspekcie technicznym, chociażby ze względu na konstrukcję prawną procesu nabywania nieruchomości, zgodną z ustawą o autostradach płatnych. Przewiduje ono znacznie efektywniejszy sposób pozyskiwania nieruchomości przeznaczonych na *pasy drogowe autostrad* niż przeznaczonych na cele budowy autostrad. Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem procesu nabywania nieruchomości pod autostrady, zatem niezbędne staje się określenie pojęcia *pa-*

sa drogowego autostrady wprowadzonego, ale nie zdefiniowanego w ustawie o autostradach płatnych, tym bardziej że nie występuje ono w żadnym innym przepisie prawnym.

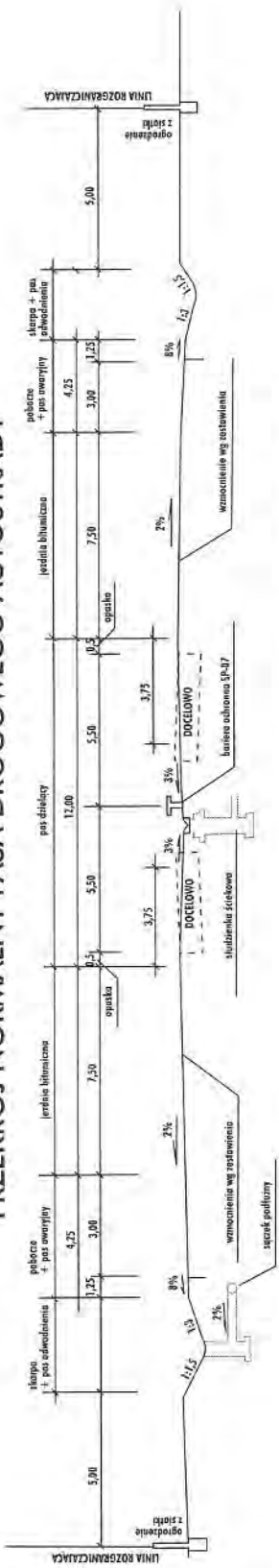
W związku z powyższym ustalając znaczenie pojęcia *pasa drogowego autostrady* należy oprzeć się na innych istniejących przepisach związanych z drogownictwem. Takim przepisem jest między innymi ustawa z 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. Nr 14 poz. 60 z późn. zm.), w której zdefiniowane są pojęcia: **pasa drogowego** oraz **autostrady**. Definicje te dotyczą dróg uznanych za publiczne (w rozumieniu art. 1

ww. ustawy), a takimi są wszystkie autostrady. Tak więc pojęcie *pasa drogowego autostrady* powinno być jednako-
we dla wszystkich autostrad, niezależnie od tego, czy są płatne czy nie. Prawdopodobnie powyższego stwierdzenia potwierdza także brzmienie art. 4 ustawy o autostradach płatnych: „Przepisy rozdziału 4 i 5 stosuje się odpowiednio do budowy autostrad niepłatnych”. Zastosowanie zaś ustawy

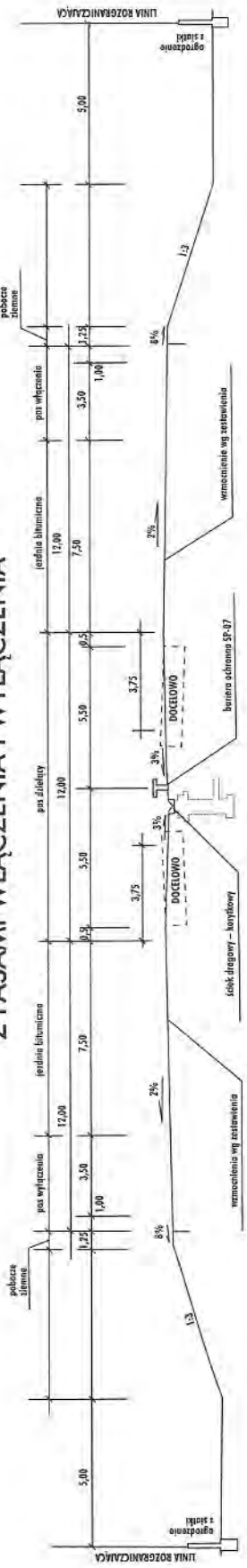

FOT. ARCHIWUM

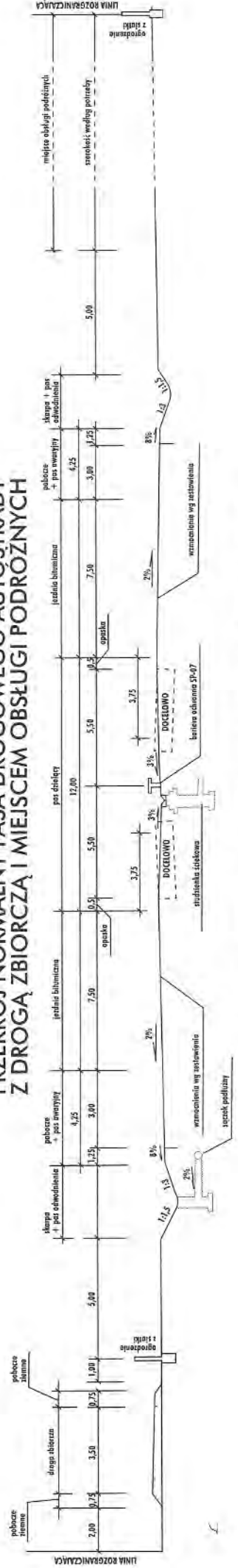
PRZEKRÓJ NORMALNY PASA DROGOWEGO AUTOSTRADY

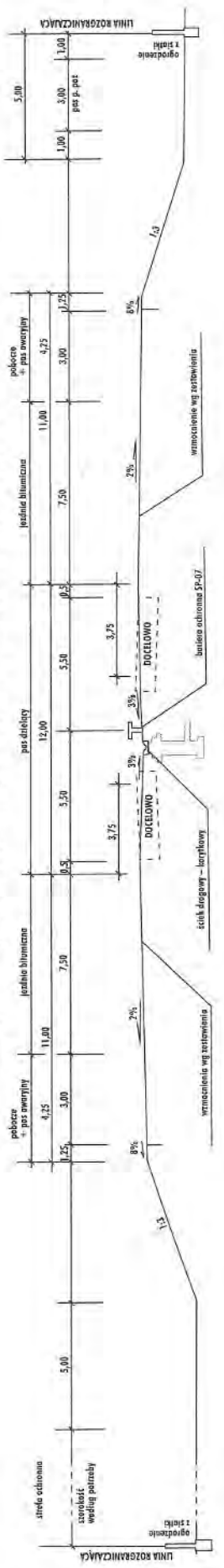
PRZEKRÓJ NORMALNY PASA DROGOWEGO AUTOSTRADY Z PASAMI WŁĄCZENIA I WYŁĄCZENIA

PRZEKRÓJ NORMALNY PASA DROGOWEGO AUTOSTRADY Z DROGĄ ZBIORCZĄ I MIEJSCEM OBSŁUGI PODRÓŻNYCH

PRZEKRÓJ NORMALNY PASA DROGOWEGO AUTOSTRADY ZE STREFĄ OCHRONNĄ I PASEM PRZECIWPÓŻAROWYM

o drogach publicznych do wyjaśnienia pojęcia *pasa drogowego autostrady* wynika z faktu, iż autostrada płatna jest niewątpliwie drogą publiczną.

Występujące w art. 4 ust.1 pkt 4 ustawy z dn. 1 lutego 1983 r. Prawa o ruchu drogowym (Dz.U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 tekst jednolity z późn. zm.) pojęcie autostrady w brzmieniu:

„Użyte w ustawie określenia oznaczają: (...) 4) autostrada – drogę dwujezdniową, oznaczoną jako taką znakami drogowymi, na której nie dopuszcza się ruchu poprzecznego, przeznaczoną tylko do ruchu pojazdów samochodowych, które na równej, poziomej jezdni mogą rozwinać prędkość co najmniej 40 km/h, w tym również w razie ciągnięcia przyczep”

z punktu widzenia procesu lokalizacyjnego i interpretacji pasa drogowego autostrady nie wnosi żadnych nowych elementów. Opierając się na zawartych w ustawie o drogach publicznych definicjach pasa drogowego (art. 4 ust. 1 pkt 1) w brzmieniu:

„Droga lub pas drogowy – wydzielony pas terenu przeznaczony do ruchu lub postoju pojazdów oraz do ruchu pieszych, wraz z leżącymi w jego ciągu obiektami inżynierskimi, placami, zatokami postojowymi oraz znajdującymi się w wydzielonym pasie terenu chodnikami, ścieżkami rowerowymi, drogami zbiorczymi, drzewami i krzewami oraz urządzeniami technicznymi związanymi z prowadzeniem i zabezpieczeniem ruchu” oraz autostrady (art. 4 ust. 1 pkt. 6) o treści:

„autostrada – droga przeznaczona wyłącznie dla ruchu pojazdów samochodowych i nie obsługująca przyległego terenu:

- wyposażona przynajmniej w dwie trwale rozdzielone jednokierunkowe jezdnie,
- posiadająca wielopoziomowe skrzyżowania ze wszystkimi przecinającymi ją drogami komunikacji,
- wyposażona w urządzenia obsługi podróżnych, pojazdów i przesyłek przeznaczone wyłącznie do obsługi użytkowników autostrady”

można stwierdzić, że w obu definicjach określone są te same elementy różniące się formą zapisu, lecz tożsame co do treści, oczywiście z uwzględnieniem funkcji, które ma spełniać droga oraz jej szczególnie przypadek, jakim jest autostrada.

W związku z tym, że pojęcie pasa drogowego i drogi można stosować wymiennie (co wynika z zapisu art. 4 ust. 1 punkt 1 (*droga lub pas drogowy*) i że autostrada jest także drogą (patrz art. 6 ust. 1 pkt 6), proponuję przyjąć jako definicję *pasa drogowego autostrady* definicję pasa drogowego zawartą w ustawie o drogach publicznych, zmodyfikowaną poprzez uwzględnienie treści zawartej w definicji autostrady.

Wobec powyższego pojęcie *pasa drogowego autostrady* byłoby określone następującym zapisem:

„Pas drogowy autostrady jest to wydzielony pas terenu (liniami rozgraniczającymi), nie obsługujący przyległego terenu, przeznaczony do ruchu pojazdów lub w szczególnych przypadkach do postoju pojazdów bądź ruchu pieszych, wraz z leżącymi w jego ciągu obiektami inżynierskimi, a w szczególności wymienionymi w art. 4 ust. 1 pkt 6 ustawy o drogach publicznych, tj. przynajmniej dwiema trwale rozdzielonymi jednokierunkowymi jezdniami, wielopoziomymi skrzyżowaniami ze wszystkimi przecinającymi autostradę drogami komunikacji, urządzeniami obsługi podróżnych, pojazdów i przesyłek przeznaczonymi wyłącznie do obsługi użytkowników autostrady (miejscami obsługi podróżnych) oraz znajdującymi się w wydzielonym pasie terenu drogami zbiorczymi, drzewami i krzewami oraz urządzeniami tech-

nicznymi związanymi z prowadzeniem i zabezpieczeniem ruchu (w tym obwodami utrzymania autostrady)”. [Kursywą wyróżniono te wyrazy i pojęcia, które nie występują w definicjach przyjętych z ustawy o drogach publicznych].

Zaletą takiego zapisu jest to, że nie tworzy on nowych wartości, lecz swoją treścią odpowiada istniejącym uregulowaniom prawnym. Posiada więc właściwie funkcję porządkującą. Po uwzględnieniu tego zapisu nie powinny według mnie już istnieć wątpliwości, że miejsca obsługi podróżnych oraz obwody utrzymania autostrady znajdują się w pasie drogowym autostrady, o ile oczywiście leżą w jego ciągu.

Diametralnie inna sytuacja tych obiektów, a także stacji poboru opłat byłaby, jeśli nie zostałyby zlokalizowane w bezpośredniej styczności z autostradą, w rozumieniu art. 4. ust. 1 pkt 6 ustawy o drogach publicznych. Wtedy oczywistym byłoby, że nie można terenu pod nimi zaliczyć do pasa drogowego autostrady.

Wówczas pozyskanie nieruchomości pod te obiekty następowaloby w procedurze przewidzianej dla nieruchomości nabywanych na cele budowy autostrad, czyli tylko w drodze umowy, a więc znacznie dłuższej i mniej efektywnej.

Wynikiem powyższego wywodu, oprócz próby wyjaśnienia pojęcia *pasa drogowego autostrady*, jest wskazówka praktyczna dotycząca lokalizowania powyżej wymienionych obiektów bezpośrednio przy autostradzie. Szczególnie odnosi się to do obwodów utrzymania autostrady, które w przeszłości często lokalizowane były w pewnej odległości od autostrady. Wyjaśniła się także według mnie sytuacja miejsc obsługi podróżnych, gdyż bardzo często planiści przestrzeni, prawnicy, a także część drogowców, twierdzili, że niezależnie od położenia miejsc obsługi podróżnych znajdują się one poza pasem drogowym. Z przytoczonej powyżej argumentacji wynika jednak, że nie jest to prawda.

Powyższe ujęcie, pomimo niewyeksponowania w nim zagadnień ochrony środowiska, winno także zadowolić wszystkich związanych z tą dziedziną i o nią szczególnie dbających, gdyż wszelkie urządzenia techniczno-inżynierskie związane z ochroną środowiska objęte są pojęciem obiektów inżynierskich, zaś urządzenia przestrzenno-przyrodnicze, jako pasy ochronne, występują co prawda tylko jako *drzewa i krzewy*, ale to w zupełności wystarczy, by znalazły się pod opieką właściwych służb utrzymujących pas drogowy

W celu uniknięcia problemów i ewentualnych komplikacji w przyszłości, zarówno w pracach projektowych, jak i później przy nabywaniu nieruchomości, należałoby zdefiniować pojęcie *pasa drogowego autostrady*, także może w przepisach techniczno-budowlanych, wydawanych na podstawie ustawy o autostradach płatnych lub o ile to będzie niemożliwe – w przygotowywanej do uchwalenia nowej ustawie o drogach publicznych. Przy opracowywaniu definicji *pasa drogowego autostrady* należałoby także wyeksponować zagadnienia związane z ochroną środowiska i precyzyjnie określić związane z tym urządzenia. Trzeba mieć nadzieję, że definicja *pasa drogowego autostrady*, która powstanie w przyszłości, będzie precyzyjna, a użyte w niej sformułowania nie będą budziły kontrowersji. Należy jeszcze raz podkreślić, że zaprezentowane powyżej określenie może funkcjonować razem z aktualnie obowiązującą ustawą o drogach publicznych, gdyż było tworzone wyłącznie na jej podstawie.

Ilustracją graficzną omówionych powyżej zagadnień są przykładowe przekroje poprzeczne pasa drogowego, z oznaczeniem linii rozgraniczających, wydzielających *pas drogowy autostrady* z otaczającego terenu. ■